

# Bölüm 2

## ERGENLERDE CİNSEL SAĞLIĞIN KORUNMASI VE GELİŞTİRİLMESİ

Prof. Dr. L. Hilal Özcebe  
*Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi Halk Sağlığı Anabilim Dalı*

### SAĞLIKLI OLMAK, SAĞLIĞI KORUMAK VE GELİŞTİRMEK

Dünya Sağlık Örgütü'nün sağlık tanımı "hastalık ya da sakatlık olmaması değil, fiziksel, ruhsal ve sosyal yönden tam bir iyilik halidir" şeklindedir. Kişilerin sağlıklı olmaları için farklı aşamalarda korunma müdahalelerine gereksinim vardır. Hastalıklar olmadan önce korunma "birincil korunma", hastalıklara erken dönemde tanı konması ve tedavi edilmesi "ikincil korunma", hastalıklar ortaya çıktıktan sonra tedavi edilmesi ve yaşama en iyi şekilde uyum sağlayabilmesi ise "üçüncül korunma" olarak tanımlanmaktadır.

Sağlığın korunmasının yanı sıra sağlık düzeyinin en üst düzeye yükseltilmesine yönelik yaklaşım ise "sağlığın geliştirilmesi" olarak tanımlanmaktadır. Sağlığı geliştirme, "insanların sağlıkları üzerinde kontrol gücüne sahip olma ve sağlıklarını geliştirme kapasitesine sahip olma süreci" olarak tanımlanmaktadır. Ergenler, fiziksel, sosyal ve ruhsal olarak sağlığın geliştirilebilmesi için isteklerinin farkında olabilmeli ve tanımlayabilmeli, çevreyi değiştirebilmeli ve uyum sağlayabilmelidir.

### ERGENLİK DÖNEMİ CİNSEL SAĞLIK VE KARŞILAŞILAN SORUNLAR

Ergenlik dönemi hızlı cinsel büyüme ve gelişmenin yaşandığı bir dönem olup büyüme ve gelişme sırasında ortaya çıkan sağlık sorunları gözlenmektedir. Ayrıca, ergenlerin bu dönemde cinsel sağlıklarına ilişkin yeni hijyen davranışları da edinmeleri gerekmektedir. Kızlarda menstrüel siklusla ilgili sorunlar sık olarak gündeme gelmektedir; ayrıca sekonder seks karakterlerinin gelişimi sırasında da (göğüs gelişimi, kıllanma vb) ortaya çıkan fiziksel ya da algısal sorunlar görülmektedir. Erkeklerde üreme organlarının gelişiminin

## KAYNAKLAR

1. Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Kurumu. Yeni Kanıtlar, Dersler ve Uygulama. Yapılandırılmış Cinsel Sağlık Eğitimi Küresel İnceleme. 2015.
2. Orozco-Olvera V, Shen F, Cluver L The effectiveness of using entertainment education narratives to promote safer sexual behaviors of youth: A meta-analysis, 1985-2017. PLoS ONE 14 (2): e0209969. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0209969>
3. Özcebe H, Tezel B. Birinci Basamak Sağlık Çalışanları İçin Ergen Sağlığına ve Sorunlarına Yaklaşım El Kitabı. T.C. Sağlık Bakanlığı Türkiye Halk Sağlığı Kurumu, Sağlık Bakanlığı Yayın No: 1049, Kayıhan Ajans, Ankara, 2017.
4. Özcebe H. Çocukluktan ergenliğe cinsellik. Cinsellik ve Cinsel Eğitim. Ulusal Konferans- VI. Tap VAKFI ve CETAD. 3-4 Aralık 2011. 32-45.
5. UNFPA. From Commitment To Action On Sexualand Reproductive Health And Rights.
6. Lessons from the Second Cycle of the Universal Periodic Review. New York, 2018.
7. UNFPA, aecid, and WE DECIDE. Young People with Disabilities. Global Study on Ending Gender -Based Violence, and Realising Sexual and Reproductive Health And Rights. New York, 2018.
8. UNFPA and ICC. Adolescent Sexual and Reproductive Health. Training Material. Ankara, 2008.
9. Walsh K, Zwi K, Woolfenden S, Shlonsky A. School-based education programmes for the prevention of child sexual abuse. Cochrane Database of Systematic Reviews 2015, Issue 4. Art. No.: CD004380. DOI: 10.1002/14651858.CD004380.pub3.
10. WHO. Health for the World's Adolescents. [https://www.who.int/maternal\\_child\\_adolescent/topics/adolescence/second-decade/en/](https://www.who.int/maternal_child_adolescent/topics/adolescence/second-decade/en/), Erişim Tarihi: 11.02.2019.